

- STRUKTURA I FUNKCJA
NARZĄDU PRZEDSIONKOWEGO
ORAZ WYBRANE PROBLEMY DIAGNOSTYCZNE
W NIEWYDOLNOŚCI KRAŻENIA
KRĘGOWO-ODSTAWNEGO

dr med. Wojciech Kaźmierczak

- PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA
OTOLARYNGOLOGICZNEGO
z roku 2008 – część 2

prof. dr hab. med. Czesław Stankiewicz

prof. dr hab. med. Józef Taniewski

syllabus rynologiczny

Sprawozdanie z pierwszej wspólnej konferencji Europejskiej Akademii Otorynolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi (EAORL-HNS) i Europejskiej Federacji Towarzystw Otorynolaryngologicznych (EUFOS) w Mannheim

Pierwsza wspólna konferencja Europejskiej Akademii Otorynolaryngologii-Chirurgii Głowy i Szyi (EAORL-HNS) i Europejskiej Federacji Towarzystw Otorynolaryngologicznych (EUFOS) odbyła się dniami 27–30 czerwca 2009 r. w Mannheim w Niemczech. Był to największy z kongresów otorynolaryngologicznych zorganizowanych do tej pory w Europie. Jego mottem było „Szkolenie i badania naukowe dla Europy – od podstaw do technik zaawansowanych”. Grono wykładowców składało się z 275 otorynolaryngologów o uznanym międzynarodowym autorytecie, reprezentujących Europę, obie Ameryki oraz Azję i Afrykę.

Organizatorzy zjazdu zapowiedzieli jego wyjątkowy charakter już podczas V Forum Rynologicznego w Warszawie w grudniu 2008 roku. Miało to być spotkanie z założenia przeznaczone dla osób szkolących się w dziedzinie otorynolaryngologii. Pod tym kątem został przygotowany zarówno jego program, formuła sesji naukowych, jak też opłata rejestracyjna. Celem organizatorów było umożliwienie jak największej liczbie młodych otorynolaryngologów wzięcie w nim aktywnego udziału. Opłatę zjazdową dla rezydentów i dla lekarzy do 35 roku życia obniżono do 140 euro. Ufundowano też pewną ilość grantów, pokrywających koszty dojazdu do Mannheim, głównie dla młodych lekarzy z Europy Środkowo-Wschodniej.

Miejszem zjazdu było największe centrum kongresowe w Mannheim – Rosengarten Congress Center, położone w centrum miasta, tuż przy jednej z najciekawszych jego atrakcji – Wieży Ciśnień, przy której w weekendowe wieczory odbywały się kolorowe pokazy fontann. Sam Rosengarten jest bardzo nowoczesnym i przestronnym miejscem, doskonałym do zorganizowania międzynarodowej konferencji, w którym na kilku poziomach zostały rozlokowane poszczególne sesje, zapewniając wygodę osobom prezentującym i słuchaczom.

Kongres poprzedziły warsztaty podstaw chirurgii endoskopowej zatok przynosowych oraz chirurgii ucha środkowego, zorganizowane przez prof. M. Bernala-Sprekelsena (Hiszpania), prof. R. Häuslera (Szwajcaria) oraz prof. H. Stammbergera (Austria). W ciągu 5 godzin zaprezentowali oni na żywo wszystkie podstawowe techniki operacyjne i dojścia chirurgiczne do odpowiednich regionów anatomicznych, prezentując krok po kroku etapy zabiegu i udzielając praktycznych wskazówek, pozwalających operować skutecznie i bezpiecznie. Technika operacyjna i precyzja rad udzielanych przez prof. Stammbergera w dostęпах do jam nosa i zatok przynosowych zachwycała uczestników.

Uroczystego otwarcia kongresu dokonali prezydenci: kongresu – prof. Karl Hörmann oraz Europejskiej Akademii Otorynolaryngologii-

-Chirurgii Głowy i Szyi – prof. Klaus Jahnke. W swoim wystąpieniu powitalnym prof. Hörmann podkreślił, że założeniem organizatorów było przedstawienie najnowszych osiągnięć zarówno technologicznych, jak i chirurgicznych w szerokim spektrum otorynolaryngologii oraz chirurgii głowy i szyi. Kongres ma być nie tylko platformą wymiany współczesnej wiedzy dla otorynolaryngologów ze wszystkich krajów świata, ale również dla przedstawicieli wszystkich podspecjalności, które wywodzą się ze specjalności podstawowej. Struktura programu została opracowana na podstawie doświadczeń uzyskanych podczas VI Kongresu EUFOS z 2007 r. z Wiednia. Jeszcze większy nacisk położono na szkolenia i demonstracje technik chirurgicznych „na żywo”, wybierając formułę kursów instruktorskich i okrągłych stołów. Profesor Jahnke, prezydent Europejskiej Akademii Otorynolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi, w swojej mowie powitalnej wspominał okoliczności utworzenia samej Akademii w styczniu 2005 r. w Marburgu w Niemczech oraz omówił cele, jakie ma ona realizować, harmonizując i ujednolicając proces kształcenia w dziedzinie otorynolaryngologii w Europie. Podkreślił również, że kongres w Mannheim ma jeszcze jedno ważne zadanie do spełnienia: ustanowić założenia i zasady działania powoływanej właśnie do życia nowej instytucji, to jest Europejskiej Konfederacji Otorynolaryngologii (European Confederation of ORL-HNS), pod której auspicjami mają działać wszystkie pozostałe towarzystwa i organizacje otorynolaryngologiczne w Europie. Kolejnym punktem programu ceremonii otwarcia był wykład prof. Reidara Grénmana z Finlandii. Pozostałą część wieczoru umilił wszystkim gościom program muzyczny.

W sobotę, 27 czerwca, poza warsztatami i uroczystym otwarciem kongresu, odbyło się walne zebranie członków Europejskiej Akademii Otorynolaryngologii Chirurgii Głowy i Szyi. W niedzielę zaś rozpoczęły się oficjalne obrady zjazdu.

Sesje podzielono na 6 grup tematycznych: edukacja, chirurgia plastyczna twarzy, głowa i szyja, laryngologia, otologia i rynologia. Przyjęły one 5 różnych form organizacyjnych: kursów instruktorskich, okrągłych stołów, sesji tematów wolnych, sesji plakatowych oraz sesji sponsorowanych. Obrady rozpoczynały się o godzinie 8:00, a kończyły o 17:30 w siedmiu równoległych przebiegających sesjach, nie licząc prezentacji plakatowych. Widać więc, że z jednej strony tak wielka różnorodność poruszanych zagadnień

pozwałała każdemu znaleźć coś dla siebie, z drugiej zaś strony zmuszała do bardzo rozważnego wyboru i ograniczenia udziału do najbardziej interesujących sesji. Dużą pomocą w wyborze właściwych sesji i orientacji w ich lokalizacji służyły bardzo dobrze przygotowane materiały zjazdowe i szczegółowy graficzny plan poszczególnych aktywności na każdy z dni obrad.

Kursy instruktorskie (59) były chyba najbardziej praktyczną formą zdobywania wiedzy z kilku powodów. Po pierwsze, były prowadzone przez najlepszych i najbardziej doświadczonych europejskich i światowych specjalistów w danej dziedzinie. Po drugie, ich zadaniem było przedstawienie wiedzy zgodnie z założeniem: „How I do it?”, czyli jak ja daną procedurę wykonuję i jakie mam wyniki, a nie, jak to niekiedy bywa na innych kongresach, „How they do it?”, czyli jak to wykonują inni. Po trzecie, bardziej kameralna atmosfera kursu umożliwiała większą interakcję pomiędzy wykładowcą i uczestnikami, a w związku z tym bardziej otwartą dyskusję po prezentacji. Swoim zakresem kursy pokrywały niemalże wszystkie zagadnienia szeroko rozumianej otorynolaryngologii, a jedynym ich ograniczeniem była opłata w wysokości 20 euro za kurs. Jednym z najciekawszych kursów, w jakich miałem okazję uczestniczyć, był wykład prof. H. Schultza-Coulona (Niemcy) na temat jego 20-letnich doświadczeń w zaopatrywaniu ubytków przegrody nosa oraz wykład prof. G. Rettingera (Niemcy) na temat podstaw plastyki i rekonstrukcji przegrody nosa. Sesje okrągłego stołu (42) dały wszystkim uczestnikom sposobność poznania różnych opinii i doświadczeń zaproszonych wykładowców, którzy często prezentowali bardzo odmienne stanowiska i podejścia do rozwiązania stawianych przez moderatorów problemów. To z kolei pozwalało na ocenę własnych rozwiązań i skonfrontowanie własnego doświadczenia ze sposobami postępowania autorytetów w danych dziedzinach. Najwięcej uczestników gromadziły sesje rynologiczne, szczególnie te, w których moderatorem lub wykładowcą był prof. Stammberger, który po raz kolejny udowodnił, że zaawansowana wiedza rynologiczna może być przekazana w sposób prosty, praktyczny i jednocześnie zapadający łatwo w pamięć. Bardzo ciekawa była również sesja na temat wskazań i przeciwwskazań do wykonania zabiegów tonsillektomii i tonsillectomii, której moderatorem był prof. J. Windfuhr (Niemcy). Wykładowcy, próbując ustalić zasady kwalifikacji do poszczególnych typów zabiegów migdałków podniebiennych, zwrócili uwagę

na powikłania, a zwłaszcza na odległe krwotoki pooperacyjne. Okazało się, że jest to coraz bardziej aktualny problem w Europie Zachodniej, co wydaje się, stoi w sprzeczności z coraz to doskonalszymi narzędziami i technikami operacyjnymi. Prof. Stammberger przedstawił dość zatrważające dane z Austrii, gdzie w 2006 r. w wyniku późnego krwotoku po operacji całkowitego usunięcia migdałków podniebiennych zmarło sześćoro dzieci w wieku poniżej 6 lat. Fakt ten stał się przedmiotem szczegółowej analizy odpowiednich organów administracyjnych, w tym Austriackiego Towarzystwa Otorynolaryngologów. Analiza ta wykazała brak uchybień na którymkolwiek z etapów diagnostyki, kwalifikacji i leczenia. Ostatecznie podjęto decyzję o całkowitym zaniechaniu wykonywania zabiegów tonsillektomii u dzieci do 6. roku życia ze wskazań obturacyjnych.

Z dużym zainteresowaniem spotkała się sesja na temat chirurgii strzemiączka, której pod nieobecność prof. W. Szyftera przewodniczył prof. K. Niemczyk. Przedstawił on bardzo interesujący wykład na temat najnowszych odkryć w dziedzinie etiopatogenezy otosklerozy. Nie sposób w tym krótkim sprawozdaniu wymienić wszystkich interesujących zagadnień, poruszanych podczas kongresu, choć było ich naprawdę wiele. W 7 sesjach tematów wolnych młodzi lekarze mogli przedstawić swoje prace w postaci krótkich prezentacji.

Bardzo rozbudowaną częścią prezentacji naukowych były sesje plakatowe (18), które w zawierały łącznie 272 plakaty. W każdej sesji komisje wybierały najlepszy plakat, nominując go do nagrody głównej. Podczas uroczystego zakończenia kongresu ogłoszono i wręczono 5 głównych nagród za najlepsze plakaty; były to dyplomy i nagrody pieniężne w wysokości 1000 euro każda. Odbyło się też kilka sesji sponsorowanych, które umożliwiły uczestnikom zapoznanie się z najnowszymi osiągnięciami przemysłu, ułatwiającego naszą codzienną praktykę.

Polskę reprezentowało na kongresie pięciu profesorów: Stanisław Bień, Wiesław Gołąbek, Wojciech Golusiński, Maciej Misiołek i Kazimierz Niemczyk, jak również 10 młodych naukowców i klinicyстів w sesjach tematów wolnych oraz 5 w sesjach plakatowych. Profesor Bień przewodniczył sesji plakatowej nr 14 – „Głowa i szyja” oraz moderował sesję pt. „Diagnostyka i leczenie guzów dużych gruczołów ślinowych”. Profesor Gołąbek przedstawił wykład na temat postępo-

wania w przypadkach chorych z esthesioneuroblastomą, profesor Golusiński wygłosił wykład pt. „Tracheostomia jako standardowa procedura u dorosłych”, a profesor Misiołek – wykład pt. „Faryngektomia z dostępu wewnętrznego” w sesji zatytułowanej „Endoskopowy vs zewnętrzny dostęp w leczeniu raka gardła”.

W holach pomiędzy salami wykładowymi znaczącą przestrzeń zajmowały stanowiska sponsorów, spośród których jak zazwyczaj najczęściej miejsca zajmowali producenci najnowszych systemów operacyjnych i wizualnych oraz cieszący się bardzo dużym zainteresowaniem najwięksi wydawcy światowego rynku medycznego, tacy jak Thieme, Blackwell Publishing i inni, którzy z okazji konferencji przygotowali wiele promocji i wyprzedaży.

Podczas kongresu po raz pierwszy w historii został zorganizowany europejski egzamin z otorynolaryngologii (European Board Examination in ORL-HNS). Został on opracowany przez Sekcję Otorynolaryngologii oraz Radę Europejskiej Unii Lekarzy Specjalistów (UEMS) w październiku 2008 r. jako element standaryzujący jakość kształcenia specjalisty otorynolaryngologa, docelowo umożliwiając swobodny przepływ lekarzy specjalistów w krajach członkowskich UEMS, bez jakiegokolwiek innego, formalnego potwierdzenia swojej wiedzy i umiejętności. Do egzaminu mógł przystąpić specjalista otorynolaryngolog lub rezydent ostatniego roku specjalizacji i choć jego wyniki nie były jeszcze formalnie wiążące, a koszt udziału był znaczący, cieszył się on dość dużym zainteresowaniem.

Podczas konferencji można było oczywiście otrzymać punkty edukacyjne za uczestnictwo (CME).

Ogólnie organizację kongresu można uznać za bardzo dobrą i nie wspominać o kilku drobnych niedociągnięciach, np. podczas rejestracji uczestników warsztatów przedjazdowych. We wszystkich pozostałych sprawach organizacyjnych można było podziwiać niemiecką dyscyplinę i porządek, dokładne oznaczenie miejsc poszczególnych sesji, jak również punkty informacyjne. Myślę, że aspekt szkoleniowy kongresu, wielokrotnie podkreślany jako jedno z głównych jego założeń, został w pełni zrealizowany.

lek. Rafał Chmielewski

Warszawa, sierpień 2009